

Tekst 2

Eigen identiteit eerst!

- 1 Al sinds mensenheugenis trekken individuen, families, stammen, zelfs hele volkeren naar nieuwe streken in de hoop op een betere toekomst. Vaak worden die nieuwkomers door de autochtone bevolking met wantrouwen gadeslagen.
- 2 Wij Nederlanders bijvoorbeeld zijn bang dat onze banen of huizen door nieuwkomers worden ingepikt. En vrijwel altijd bejegenen wij een vreemdeling met argwaan, omdat hij zo anders is dan 'wij'. Hij koestert in onze ogen 'foute' gewoonten, hij verbouwt 'foute' groenten, hij verspreidt 'foute' geuren, hij aanbidt de 'foute' goden en hij brabbelt een onverstaanbaar taaltje, wat we niet prettig vinden, want misschien zijn wijzelf wel het gespreksonderwerp.
- 3 Xenofobie is van alle tijden, maar van sommige tijden toch wat meer. In het Europa van de vroeg-eenentwintigste eeuw, met zijn vervagende nationale grenzen en zijn vele intercontinentale immigranten, neemt de angst voor vreemdelingen toe. Wie zijn zij, nu we steeds minder zeker weten wie wij zélf eigenlijk zijn? Wat is een Nederlander nog, nu wij op 11 september 2001¹⁾ allemaal New Yorkers lijken te zijn geworden?
- 4 De laatste tijd meent menig politicus zijn eigen onzekerheid te moeten overschreeuwen door van iedere allochtoon acute inburgering te verlangen. Als de vreemdeling dat niet wil, wat komt hij hier dan doen? Dan kan hij toch alleen maar kwaad in de zin hebben, gezien die foute groenten en foute goden? Was het tot voor kort zo dat iemand die het multiculturele samenleven met moslims niet als een paradijs beschouwde, van demonisering werd beschuldigd, nu krijgt iedereen die de islam niet demoniseert het verwijt de problemen niet te willen zien. Politici schamen zich niet elkaar voortdurend te overbieden met de roep om nog hardere maatregelen als blijkt dat de vorige niet direct het gewenste effect hebben gesorteerd. Voor velen blijkt het moeilijk nuchter de conflictstof te onderkennen zonder de ander te verdoemen en van de eigen waarden de tijdgebondenheid te erkennen.
- 5 Begrijpen waarom de ander anders is, leidt overigens niet vanzelf tot onvoorwaardelijke acceptatie, maar vormt wel een noodzakelijke voorwaarde om iets te kunnen veranderen. Misschien willen de anderen niet zo worden als wij, omdat ze negatieve ervaringen hebben opgedaan met de praktische vertaling van onze waarden. Wie dat niet wil of kan zien, geeft blijk van een eendimensionaal wereldbeeld.
- 6 Die eendimensionale blik heeft ook in Nederland een deel van de politici bevangen. Van de vreemdeling wordt verwacht dat hij zich in ijlt tempo omvormt tot 'volledig-Nederlander' en als dat niet lukt, worden meteen de motieven voor zijn komst in twijfel getrokken. Zo'n identiteitsaanpassing heeft echter tijd nodig en forceren leidt waarschijnlijk alleen maar tot een afweerreactie, omdat de eigen identiteit voor de vreemdeling in een nieuw land vaak nog het weinige eigene is dat hij bezit. En wat is eigenlijk het principiële verschil tussen iemand die vanwege onze welvaart besluit om Nigeria voor Nederland te verruilen en iemand die vanwege een beter betaalde baan van Rotterdam naar Groningen verhuist? Zijn niet beiden op 'profijt' uit en dan vooral op persoonlijk profijt? En is de ideologie van onze markteconomie niet juist op de legitimiteit van dit profijfstreven gebouwd?
- 7 De begrippen 'eigen' en 'vreemd' zijn, zo zouden politici zich verder moeten realiseren, aan cultuur, tijd en plaats gebonden en worden niet door een universele etnische waarheid bepaald. In het Westen betreft 'het eigene' allereerst de natie, het hele volk, wonend in het eigen land: de vreemdeling is een buitenlander. Elders, waar staat en natie, land en volk, wat minder vanzelfsprekend samenvallen, kan de vreemdeling echter ook iemand van een andere stam of clan zijn of van een andere variant van het heilige geloof; de vreemdeling is dan wel binnenlander, deelt dezelfde staatkundige overheid, maar hoort niet tot de eigen groep.
- 8 Trouwens, het nationale eenheidsgevoel zoals wij dat in Nederland kennen, is geen vanzelfsprekendheid die teruggaat tot de tijd van de oude Batavieren. Nederland is pas veel later en volstrekt bij toeval ontstaan. Het gevoel van verwantschap reikte lange tijd niet veel verder dan het eigen gewest, het eigen hertogdom of de eigen stad. Tot rond 1800 was Nederland een zwakke federatie van nagenoeg soevereine steden die elkaar slechts in hoge nood vonden. In die soevereine steden reserveerden een handvol regentenfamilies onder het motto 'eigen volk eerst' de lucratieve overheidsbaantjes voor zichzelf. In 1768 keerde de Amsterdamse koopman Cornelis Ploos van Amstel zich in een scherp geschrift tegen de benoeming van de 'vreemdeling' Cornelis Rauws tot stadsbouwmeester; Rauws stamde namelijk uit Woudrichem. Maar ook in 1968 nog opperde een christen-democratische

- wethouder verbolgen dat de plaatselijke PvdA-top niet uit 'echte' Limburgers, maar vooral uit Hollandse import bestond. Bij de gemeenteraadsverkiezingen werd de PvdA in Maastricht voor het eerst groter dan het CDA. In zijn ogen hadden vreemdelingen 'zijn' stad overgenomen.
- 9 De vreemdeling kan vele gedaanten aannemen en het gaat te ver ze over één kam te scheren. Hij is zowel de islamitische Iraniër in de Amsterdamse Pijp, als de Amerikaanse emigrant die gedropt wordt in de Amsterdamse grachtengordel, als de Belgische kunsthistoricus die directeur wordt van een Nederlands museum, maar daar wegens de oeverloze vergadercultuur niet aarden kan. En hij is ook de stedeling die zich op het platteland vestigt en zich daar aan het matineuze geknor van de laatste varkens ergert of anderszins maar niet in het dorpsleven integreren wil.
- 10 Politici moeten oog hebben voor factoren die bij de burgers tot een zekere vooringenomenheid jegens afzonderlijke individuen leiden. Of de komst van de vreemdeling door de autochtone bevolking positief gewaardeerd wordt, hangt allereerst af van de portemonnee. Komt hij als toerist en laat hij geld achter bij souvenirshop, rondvaartboot en horeca, dan is hij welkom. Komt hij concurreren bij de sollicitatie op die ene leuke baan en heeft hij geld nodig, dan ziet men hem liever direct weer vertrekken. "Geen vreemde profiteurs van wat 'wij' met noeste arbeid hebben opgebouwd", is dan de leidende gedachte. Het gaat hierbij dus om factoren van sociaal-economische aard.
- 11 Daarnaast zijn er de culturele factoren. Past de vreemdeling zich geruisloos aan, of gedraagt hij zich door kleding, gebaren of taalgebruik afwijkend en opvallend? Vóór de opkomst van de Franse hofmode, de Engelse confectie en de Amerikaanse spijkerbroek kon men de vreemdeling moeiteloos aan zijn regionale klederdracht herkennen. De foute pofbroek van een passerende reiziger deed bange inboorlingen eeuwen geleden argwanend de luiken van hun boerenstulpje sluiten. Nu gaan bij het voorbijruisen van de kaftan
- van een imam de gordijnen achter de geraniums dicht: hij brengt toch geen verderfelijke zeden mee, die Gods gebod ondermijnen? Toen honderd jaar geleden de fiets aan Rotterdamers de mogelijkheid verschafte om 's zondags wat op de Zuid-Hollandse zwartekouseneilanden rond te kijken, trok de plaatselijke bevolking regelmatig de ANWB-borden uit de grond om deze vreemdelingen met hun stedelijke fratsen uit de nog onbedorven, gereformeerde natuureservaten weg te houden.
- 12 En de vreemdeling weet toch wel met zijn vingers van onze dochters af te blijven, ook als die in zijn ogen frivool en losbandig zijn gekleed? Hier is sprake van een oude angst, die men niet alleen aantreft bij de woestijnvolkeren uit de bijbel, waar de stamoudsten voortdurend met argusogen waakten over de vrouwen.
- 13 Ten slotte zijn er de demografische factoren. Het al dan niet welkom zijn van de vreemdeling hangt af van de omvang van de migratiestroom. De eerste Surinamer die ooit in Hoek van Holland voet aan wal zette, werd nog als een held binnengehaald. Daarna is het enthousiasme wat afgevlakt. Het zijn namelijk vooral de aantallen die nu als probleem worden ervaren en de overheid vervolgens dwingen te selecteren.
- 14 Iedere politicus die vanuit zijn Haagse studeerkamer voor strengheid pleit, zou zich, gegeven bovenstaande factoren, de vraag moeten stellen of hij de behandeling die hij voor vreemdelingen voorstaat, fatsoenlijk acht en of hij er zichzelf elders als vreemdeling aan zou willen onderwerpen. En of hij, nog veel belangrijker, de poging om hem met dwang tot Afrikaan of Aziaat om te smeden lijdzaam zou ondergaan wanneer hij Dakar of Jakarta tot verblijfplaats kiest. Als hij zich dan realiseert dat dit bij hem fel verzet zou oproepen, zal hij niet aan de conclusie kunnen ontkomen dat een soortgelijke poging tot hardhandige hersenspoeling in het geval van in Nederland belande vreemdelingen, slechts tot een tegengesteld effect leidt.

naar: Thomas von der Dunk, publicist
uit: *Vrij Nederland*, 27 maart 2004

noot 1 Op 11 september 2001 werd door een terroristische aanslag in New York het World Trade Centre verwoest.

Einde

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. De Cevo is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.

■ Tekst 2 Eigen identiteit eerst!

- 22p **23** □ Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van maximaal 200 woorden van de tekst *Eigen identiteit eerst!*. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.
- Uit je samenvatting moet duidelijk worden:
- welke actuele ontwikkeling zich voordoet betreffende het verschijnsel ‘xenofobie’ en wat de oorzaken van die ontwikkeling zijn;
  - welke invloed die ontwikkeling heeft op de handelwijze van nogal wat Nederlandse politici en wat het belangrijkste verwijt is dat hun gemaakt kan worden;
  - van welke bijzonderheden ze zich met betrekking tot het verschijnsel ‘vreemdeling’ bewust zouden moeten zijn;
  - van welke factoren met betrekking tot de acceptatie van de vreemdeling politici zich bewust zouden moeten zijn;
  - tot welk inzicht menig politicus zou moeten komen.